

2022 metų vabzdys

Prožirninė kuprotoji cikada

Gargara genistae (Fabricius, 1775)

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Prožirninė kuprotoji cikada yra nedidelis vabzdys - suaugę patinai ir patelės siekia 4,4-5,5 mm. Prieškrūtinėlė su didele tiesia nugarine išauga, kūnas pilkšvas ar juosvas, kartais rusvas, su balta juosta galvos ir krūtinėlės šonuose. Galva ir krūtinėlė padengti smulkiais gelsvais plaukeliais.

Prožirninė kuprotoji cikada gyvena ant įvairių sumedėjusių pupinių šeimos (Fabaceae) augalų, bet dažniausiai aptinkama ant raipsto (*Cytisus*). Suaugę vabzdžiai kitose Europos šalyse aptinkami nuo birželio pabaigos iki spalio mėnesio, o nimfos aptinkamos birželio ir liepos mėnesiais (Holzinger *et al.*, 2003). Lietuvoje kol kas aktyvumo laikas nėra žinomas, nes rūšis mūsų šalyje aptikta visai neseniai.

Lietuvoje šios kuprosios cikados kol kas aptiktos tik ant šluotinio raipsto (*Cytisus scoparius*) – invazinės rūšies. Šluotinis raipstas, dar vadinamas šluotiniu sausakrūmiu, Lietuvoje pirmą kartą aptiktas 1898 m., bet sparčiai plisti pradėjo tik XX a. antroje pusėje po to, kai įvairiuose vietose buvo įveistas miškuose ir pamiškėse (Gudžinskas ir kt., 2014). Dabar šluotinis raipstas yra aptinkamas beveik visoje Lietuvoje, gana retas tik vidurio Lietuvos žemumoje.

Ypač dažnas ir gausus jis yra rytinėje šalies dalyje, pietiniuose rajonuose ir Kuršių nerijoje. Pasitaiko

vietovių, kuriose šluotiniai raipstai sudaro didelius ir tankius sąžalynus. Šluotinis raipstas Lietuvoje invazine rūšimi laikomas dėl to, kad sparčiai plinta, sausuose miškuose (ypač retuose, gerai apšviestose pušynuose), pamiškėse, atvirose smėlynuose, įskaitant ir pajūrio kopas (Gudžinskas ir kt., 2014; Gudžinskas, Žalneravičius, 2017).

Nuo paprastosios kuprotosios cikados (*Centrotus cornutus*) prožirninė skiriasi tuo, kad jos nimfos nėra „spygliuotos“, o suaugėliai mažesni ir turi tik tiesią nugarinę krūtinėlės išaugą (žr. pav.). Tuo tarpu paprastosios kuprotosios cikados yra didesnės, paprastai 7–10mm ilgio, suaugėlių nugarinė išauga yra banguota, o krūtinėlės šonuose dar yra spyglio formos šoninės išaugos. 2021 metais pietų Lietuvoje, Puvočių apylinkėse buvo aptikta dar viena kuprotųjų cikadų rūšis - *Stictocephala bisonia* Kopp & Yonke, 1977 (Petrašiūnas, 2021). Jų nimfų nugarinėje pusėje yra šakotos išaugėlės, o suaugėliai yra ryškiai žalios spalvos, aiškiai besiskiriantys nuo tamsių paprastosios ir prožirninės kuprotųjų cikadų (žr. pav.).

Prožirninė kuprotoji cikada *Gargara genistae*

Nimfa

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Suaugėlis

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Paprastoji kuprotoji cikada *Centrotus cornutus* (Linnaeus, 1758)

Nimfa

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Suaugėlis

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Stictocephala bisonia Kopp & Yonke, 1977

Nimfa

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Suaugėlis

Nuotraukos autorius Gernot Kunz

Siekiant išsamiau išsiaiškinti prožirinės kuprotosios cikados paplitimą Lietuvoje, renkami duomenys apie jų stebėjimo faktus. Kviečiame registruoti stebėjimus užpildant [Registravimo anketa](#).

Labai lauksime ir *Stictocephala bisonia* stebėjimų, nes kol kas žinomas vienintelis individas, o rūšis galimai plinta iš pietų.

Naudoti šaltiniai:

<https://truehopperswp.com/>

Gudžinskas Z., Kazlauskas M., Pilate D., Balalaikins M., Pilats M., Šaulys A., Šaulienė I., Šukienė L., 2014. Lietuvos ir Latvijos pasienio regiono invaziniai organizmai. Vilnius

Gudžinskas Z., Žalneravičius E. 2017. Invaziniai augalai. Kn.: Invazinės rūšys Lietuvoje. Sud. G. Vaitonis. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, Vilnius: 44 pp.

Holzinger, W.E., I. Kammerlander & H. Nickel 2003. The Auchenorrhyncha of Central Europe, Fulgoromorpha, Cicadomorpha excl. Cicadellidae. Brill Publishers, Leiden: 673 pp.

Petrašiūnas A. 2021. *Gargara genistae* and *Stictocephala bisonia* (Hemiptera: Cicadomorpha, Membracidae) new for Lithuanian fauna. *Bulletin of the Lithuanian Entomological Society* 5 (33): 23–25.